

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitv Ivcvndissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Capvt I. Vinum natura bonum hominique potus conuenientissimus, abusu
pessimus euadit. Temulentia modernæ detestatio breuis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

Peruidendum itaque, ut singulis per ordinem officiat, quam detestamur exitialis Temulentia, atque ita Medicorum manu ductu, quasi Thesei quodam filo vitij huius naturam, causas originemq; expiscabimur.

CAPVT I.

Vinum natura bonum, hominiq; potus conuenientissimus, abusu pessimus euadit. Temulentiae modernae detestatio breuis.

E vino, & eius tùm vsu bono, tùm illaudato abusu dictaris, primùm Etymologia nominis discutienda venit.

Vinum unde dictum.

In Cratylo.

*Lib. 2. Di-
nosoph. ca. 1.*

*Diuina bo-
nita in cre-
ando vino.*

VINVM itaque à VI deductum, Latini quidam volunt, quod immodicè potum, innata facultate, vim animo inferat. Οἶνος verò græcè dictum ab οἶνος, quæ veteribus vitis erat, vel ἀπὸ τῆς δυνάσεως, id est, ab vtilitate & emolumento. Platoni nominis proprietatem reddenti, vinum δῖόνος, vocari perplacet; eò, quod mentem nostram cogitationibus impleat; vel certè intellectum suo veloci spiritu celeriter afficiat, atque ad operandum impellat. Vnde Athenæus, nec malè, *virium ingenii tormentum*, vocat vinum.

Quod autem æterna illa atque infinita Bonitas, quæ se modis omnibus ad communicandum alijs effundit, nobilem ad eò creaturam, quæ vinum, ab initio produxerit, suæ in homines clementiæ certissimum statuit Argumentum: nam non solum eorum necessitati & frugalitati prospexit satis; sed vltèrius progressa, delitijs quoque, vinum suppeditando

tando voluit inferuire. Aquæ potu natura certè contenta vixisset, vt ex primis ante diluuium constat sæculis, cum ea paucis, cum modicis, cum facile parabilibus acquiescat. Verùm vt lautius, patris instar indulgentissimj filios educaret, benignissimus ille Deus, generosum hunc nobis liquorem, euidētissimo paterni amoris testimonio temperatè ac sobriè, iuxta naturæ exigentiam, concessit vtendum.

Encratitas quidem olim hæreticos, testis est Epiphani⁹, vini vsum omninò detestatos. *Vino, inquit, omninò non vtuntur; diabolicè esse inuentum affirmantes, & bibentes iniquos esse ac peccatores.* quæ ex obtuso & inertì cerebro fluens blasphemia, & à maiorum nostrorum solertissima vetustate iamdudum explosa, vt à nobis decutiatur atque refellatur denudò, pretium non est operæ. Quis. n. tam in immensam illam bonitatem, quæ in principio omnes produxit creaturas, ex se internè bonas, iniurius esse velit, vt eam aliquid, quod in se malum sit, creasse putet? quid à summo bono, nisi bonum emanare queat? hoc vno telo illa confoditur impietas. *Vidit- que Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Vinum ergò natura bonum ad humanam vtilitatem creauit Deus, vt *letificet cor hominis*, adstipulante Regio vate: vt virium robur laboribus dissolutum, debilitatum ac fractum, reficiat: vt tristem spiritum ossa exiccantem abigat: vt animum ad quæuis ardua fortiter suscipienda, vigore suo exhilaret, erigat, atq; confirmet.

Quod autem plerique homines (paucos eximo abstemios) ita vini potu recreentur; quod anhelis faucibus, nullum ita sitiant liquorem, præter vini; id reor caulæ est, si veterum Græcorum authoritati deferimus: Nam hominis ac vini natura, incre-

*Lib. 2. hæ-
res. 47.
Hæresis vni-
nū abomi-
nata.*

Genes. 1:

*Psal. 103:
Cur vinū
à Deo da-
tum?*

*Vinum ho-
minis na-
ture quàm
simillimū.*

dibilem quandam inter se similitudinem habent, atq; cognationis æqualitatem. Ac vinum quidem potum, si Galeno credimus, *minimam requirit alterationem, vt homini assimiletur.* mirum hoc ac nouum; sed quæ probatum?

ὁμοιότατος ἀνθρώπου οἴνω πλὴν φύσιν.

Natura vini & hominis est simillima:

Citante & interpretā te Henrico Stephano in Ientēiis Poëtarum Gracoriū.

Inquit Alexis Comicus. at cur simillima? quo in cardine paritatis agitur similitudo?

Necesse siquidem vtrunque deferuescere,

Necesse sordes despumare plurimas.

Et asperum esse postmodo. at vergente iam

Ætate, defæcarit aliquis si bene,

Residere & esse potui aptum denique

Gratumq; reddi tempore reliquo.

Sapientia quippe, longo variarum vsu rerum, decursis multorum annorum spacijs comparata, senectutis comes plerunq; est indiuiduus.

Antiphanes quoq; in hanc ipsam, ex alio tamen capite ac fonte, sententiam concedit.

Apud Sto- bæū Serm. 18. de consuetudinibus

Σφόδρ' ἐστὶν ἡμῶν βίῃ οἴνω προσφερέει,

ὅταν ἢ τὸ λοιπὸν μικρὸν ὄξει γίνεταί.

Est nostra vino vita quam simillima:

Acescit, est cum reliqua parua portio.

Homini ad vinum naturalis appetētia.

Ita sanè nobiscum agit natura, subacida quodammodo fit senectus, quæ per seipsa morbus est.

Quorsum ista veteres? Cur humanæ fluxui naturæ vinum ad eò affine doctum? vt homini naturalem quandam vini appetentiam inesse docerent; cum ea, quæ communi iure communem aliquam mutuo participent æqualitatem, & quasi proportionem, naturali quadam attractione, inuicem sibi cupiant vniri. Vinum itaque cum sit liquor omnium

sua-

suauissimus, ac præcipuum, vires celerrimè roborans, humanæ vitæ subsidium, vtpote spiritus omnes, præcipuè vitales, illicò confortans; cunctasque membrorum, tum facultates, tum functiones laboribus imminutas reficiat, quid mirum, si veteres illi Latini plantam, quæ fructum profert, vnde vinum exprimitur, VITEM, quasi VITAM dixerint? Nam si eius vsum Temperantia condat, tum ad alendū, tum ad augendum vigorem, ac proinde animum, quoque, ac vitam ipsam, eo nihil est commodius, nihil efficacius, nihil præstantius. Itaque à naturali hominum inclinatione vinum non erit alienum; quin ei quàm maximè conuenit.

Ea verò est nonnullorum, pecuinis voluptatibus deditorum, peruersitas atque malitia, vt rebus creatis, quibus diuina dispositione ad indiuidui conseruationem, ad corporis refectionem, ad animorum laxationem vti ritè ac licitè possent, ad illecebras, ad cupiditatum titillationes, ad libidines explendas, corruptissimè abutantur. Cui corruptelæ si quippiam aliud, certè vini potum, in hac nostra præsertim Germania subiacere, meridiana luce clarius apparet. Inuenias enim omnium ordinum homines, qui exuberantibus & crapulosis, ne dicam planè portentosis meri potationibus, ita sint addicti, vt merito dicere possis, eorum VIVERE, aliud nihil esse quàm BIBERE. reperias ganeones, popinones, lurcones, helluones innumeros, qui agminatim, ceu concathenati, dies & noctes genio indulgent, annos integros, nulla nisi somni interpolata mora, ganeando, popinando, lurcando, helluando, velut ad partum abiecta animantia bruta, ita perditè transmittunt, ac si ad eiusmodi à natura planè facti, atque effecti esset. Quin etiam deposita omni grauitate Germana, animo, dictis, factis, non Christianæ, sed Epicureæ

Vitæ à vitæ dicta.

Conquestio de moderna Temulentia.

cureæ se Philosophiæ, vorando atque potitando, sectatores palàm profitentur: cuius illud indignum homine, ne dicam Philosopho, peruulgatum dogma. EDE, BIBE, LVDE, ET CVM TE MORTALEM NORIS, PRÆSENTIBVS EXPLE DELITIIS: POST MORTEM NVLLA VOLVPTAS. quo quid damnosius? quid ad euertendas Respublicas accommodatius? quid ad exterminandas omnes veræ virtutis fibras aptius? quid ad explananda pietatis semina? quid ad turbanda & violanda omnia, tam diuina quàm humana iura? quid ad omnem flagitiorum sentinam excitandam, atque introducendam idoneum magis?

*Epicuri
Philosophia.*

*Priscorum
Teutonum
sobrietas.*

*Libro de
plantatio-
ne Noë pro-
pè finem.*

Non sic maiores nostri, non sic prisci Teutones, homines vitæ integritate, bellica fortitudine, rebus domi ac foris præclarè gestis celebres, non sic, inquam, vino utebantur, imò non sic vino abutebantur, vt non tam vinum propter ipsos, quàm propter vinum ipsi, nati esse, cuiquã videri, iure potuissent. Quapropter illorum seculo, vt præstantissimi Doctoris, Philonis Iudæi verbis vtar, Poëtæ historiciquæ ac reliqui Musicæ studiosi florebant, qui non aures deliniebant rithmis, demulcebantquæ: sed quidquid in mente fractum luxatumquæ fuerat, excitabant: item quidquid concinnũ, adaptabant ad naturæ virtutisquæ organa. Nostra verò etas fert cocos, cupediarios, & vnguentarios, magna curiositate, nouum semper aliquem saporem formam aut odorem comminiscens, in gratiam sensuum, vt Imperatorem suum oppugnent, intellectum. Sed quorsum ista commemoro? vt ostendam etiam merum, non in eodem nunc quo olim vsu esse. nunc enim vsque ad animi corporisquæ languorem potant, absque respiratione bibetes. & ultra pincernas vrgentes indignantesquæ il-

lis

lis cessantibus, & deliramentum illud Homericum, scilicet bibendi certamen, conuiuuiis suis representant. Hæc Philo. cuius verba nō incongruè excipit Diuus Augustinus. Et ideò vos, inquit, qui pro Dei amore hoc tantum bibitis, quod oportet; & quod ebriosis in terra perditur, à vobis in cælo per eleemosynam reponitur, non vobis sufficiat, quod vos honesti ac sobrii estis; sed quantum potestis, ita castigate & corripite ebriosos, vt eis nunquam liceat, vobis presentibus, amplius bibere, quam oportet; vt dum ipsi sobrietatem diligitis, & alios per vestram admonitionem ab Ebrietatis perditione reuocatis, non solum pro vestra, sed etiam pro aliorum salute, duplicia vobis præmia, in æterna beatitudine præparetis. huc vsq; Augustinus. Cuius ardentissimæ cohortationi, vtinam & nos primùm exemplo nostro, tūc postea verbis, alios ad virtutem sobrietatis inflammando morem geramus: illud intimis animi votis exopto semper; alterum spectat præsentis opusculi labor. penitus nunc rem ipsam aggrediamur.

Serm. 232.
de Temp.

CAPVT II.

Quid Ebrii, quid Sobrii, quid Temeti, atque Temulentiaæ voces importent.

Quoniam eiusmodi nominibus perquam sæpè ac frequèter vtendum erit, atq; vt ipsius rei definitionem, nominis quoq; saltem qualiscunq; adumbratio, methodi ratione ad amussim obseruata præcurrat; *Ebrius* ac *Sobrius*; *Ebrietas* item ac *Sobrietas*, ad inuicem opponuntur. Et *Ebriam* quidem, inde dictum putat Macrobius, quasi è ratione motum turbatumque; satis longè petita, meo iudicio, nominis proprietate. *Ebrietatem*, illam turbatam

Lib. 3. Saturnal.
Quid Ebrius?
Quid Ebrietas?